

Rezümé

Dolgozatomban vizsgáltam, hogy az elmúlt egy évtizedben milyen tendenciák jellemezték az Alkotmánybíróság (a továbbiakban: AB), valódi alkotmányjogi panaszeljáráásban formált joggyakorlatát a közszereplőket érintő viták során elhangzó közlések elbírálására felállított speciális alapjogi teszt alkalmazására vonatkozóan. Kitértem az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) esetjogára is, azt elemezve, hogy az AB mennyiben követi a strasbourgi standardokat. Rávilágítottam, hogy az AB az elvi tételek meghatározásánál követi az EJEB irányvonalát, az egyes ügyek konkrét elbírálásánál azonban nem feltétlen vagy azokat módosítva alkalmazza, ellentmondásba kerülve így a korábbi döntésekben rögzített mércékkel.

Megállapítottam, hogy a teszt első szűrője esetén sokáig nem adott az AB gyakorlat egységes iránymutatást arra, hogy a közszereplői minőség és a közlés közügyhöz kapcsolódása két egyenrangú feltétel-e a bírált személy fokozott tűrési kötelezettségének megállapításakor. Az utóbbi évek határozatai viszont már többnyire ellentmondásmentesen tartalmazzák azt az elvi tételt, amely értelmében az a meghatározó kérdés, hogy a közlés a közéleti vita részét képezi-e. Ezt tükrözi az EJEB gyakorlata is.

Az értékítélet és tényállítás elhatárolásánál az AB nem állított fel egységes alkotmányos keretrendszert a rendes bírósági gyakorlat számára. Sok esetben ugyanis a körülményekből kiragadott elemek túlhangsúlyozása vagy a közlés valódi és direkt tartalmának szembeállítása képezi egy-egy határozat indokolásának alapját, rendkívül szubjektív szempontrendszert felállítva ezzel a véleménynyilvánítás határainak kijelölésére. Az értékítélettel terhelt tényállítások esetén a testület sokszor – az EJEB gyakorlatával ellentétesen és egyben alapjogi aspektusból bírálhatóan – nem vizsgálja azt, hogy a közlésnek van-e elégséges ténybeli alapja, illetve a kontextus értékelését mellőzve az egész közlés kategorikus besorolására törekszik.

Az emberi méltóság jelenti a véleménynyilvánítás határát, az AB pedig elvi szinten követi azt az irányvonalat, hogy az öncélú gyalázkodásnak, illetve a korlátozhatatlan méltóságmagot sértő közléseknek nem lehet alapjogi védelmet biztosítani. A gyakorlat azonban nem ellentmondásmentes, ugyanis a határozatok differenciáltak abból a szempontból, hogy az emberi mivolt megalázására, a közvitán kívüli gyalázkodásra irányuló vagy a méltóságsérelem tényleges bekövetkezését eredményező közlések esetén korlátozható-e a vélemény szabadság.